

XITSONGA RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA: PAPILA I
XITSONGA FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER I

MARKING GUIDELINES

Time: 2½ hours

100 marks

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

XIYENGE XA A XIMBANGU

XIVUTISO XA 1 PROSI

XITSHURIWA XA A

TINHLAMULO: XITSHURIWA XA A

- 1.1 hundza emisaveni / B.
- 1.2 Swakudya le kaya ka yena a va dya va raha.
Tifiriji laha kaya ka yena a to tlhemuka hi switshongo na swilovolovo.
(Xilo xin'we ntsena.)
- 1.3 Vaphangikulobye va Khazamula a vo tshamela ku jamukajamuka hikuva miehleketo ya vona a yi nga ha tirhi kahle.
- 1.4 Va susumetiwiwe hi dyondzo ya mufundhisi Zikalala eka xiyanamoya, ya leswaku loko munhu a ri na swilo swo tala ngopfu swi vula leswaku u kanganyisile un'wana munhukulobye kumbe vanhukulobye ku tikumela leswi yena a nga na swona.
- 1.5 I vanghana.
- 1.6 Loko Khazamula a nga si tinghenisa eka vugevenga, ndyangu wa yena a wu fa hi ndlala kasi loko se a sungurile ku khutuzwa mimovha yo tleketla mali ndyangu wa yena a wu dya kahle no nyuka.
- 1.7 Nhlokomhaka yi ri: 'Enela hi leswi u nga na swona', leswi yelanaka na hungu ra xitshuriwa leri vulavulaka hi Khazamula loyi a a fanele a enerisiwa hi leswi Xikwembu xi n'wi nyikeke swona.
- 1.8 1.8.1 Swakudya le kaya ka yena a swi tele.
1.8.2 Siku ra khombo a ri tikombi.
- 1.9 Mukamberiwa u ta nyika dyondzo leyi a yi kumeke. Xikombiso: Munhu u fanele a enela hi leswi a nyikiweke swona hi Xikwembu. / Vugevenga a byi hakeli.
- 1.10 Swi kombisa leswaku i van'wamapurasi lava tirhisanaka eka xin'wana na xin'wana.
- 1.11 Mukamberiwa u ta nyika vonelo ra yena. Xikombiso: Ndzi vona onge a va fanele va nga tinghenisangi eka timhaka ta vugevenga.
- 1.12 Mukamberiwa u ta nyika matitwelo ya yena. Xikombiso: A ndzi ta va ndzi n'wi tsundzuxile leswaku a enerisiwe hi leswi a nyikiweke swona hi Xikwembu.

TINHLAMULO: XITSHURIWA XA B

- 1.13 Dokodela kumbe muongori wa xisati u vekela bandichi eka nhwana loyi a seketeriwaka hi munghana wa yena wa xisati kumbe mhani wa yena endzhaku kaloko a n'wi tlhaverile nsawutiso wa mavabyi yo karhi.
- 1.14 Swi ta vuyeriwa hi ku sirhelekeka eka ku ngheniwa hi switsongwatsongwana, leswi a swi ta vanga rifu eka swimunhuhatwa leswi.
- 1.15 Ndzi vona onge swi nga va swi chuhile, hikuva swi chava njhekiseni na ku kala swi nga swi nga tivi switandzhaku leswi nga ta va kona endzhaku ka nsawutiso lowu swi wu kumeke. / Swi nga va swi tsakile, hikuva nsawutiso wu ta swi pfuna eka ntungu kumbe xitsongawatsongwana lexi nga kona.

XIYENGA XA B

XIVUTISO XA 2

TINHLAMULO: XITSHURIWA XA C

SWITANDZHAKU SWO DYA SWAKUDYA LESWI NGA AKEKI MIRI

Mukamberiwa a nga ha longoloxa tipoyinti tin'wana na tin'wana ta ntlhanu exikarhi ka leti landzelaka:

1. Swakudya leswi nga akeki miri swi engetela mafurha emirini, lama endlaka munhu a nyuhela swinene leswi vangaka ku tikeriwa ka mahahu na mbilu leyi hetelelaka yi yima, munhu a lova.
2. Chukele leri kumekaka eka swakunwa swo tala ri wela eka swakunwa leswi nga akeki miri kambe ri vangaka ku bola ka meno.
3. Swakudya leswi swi vanga makarhala eka munhu.
4. Swakudya leswi, swi na mafurha yo tala lama ma vangaka mavabyi ya nhlonge.
5. Vanhu lava dyaka swakudya leswi va ngenela hi vuvabyi bya mbilu va ha ri vatsongo.
6. Swakudya leswi swi na mafurha yo tala lama engetelaka ku tlakuka ka ntiko wa miri swi hetelela swi vanga vuvabyi bya mfukuzana.
7. Swakudya leswi taleke hi mafurha swi vanga nxungeto wa vuvabyi bya chukele leswi hetelelaka swi onha na tinso ta munhu.

(Mikutlunya ya ntlhanu ntsena.)

XIYENGE XA C NTIVORIRIMI NA MATIRHISELO YA RIRIMI

XIVUTISO XA 3 KHATHUNI

XITSHURIWA XA D

- 3.1 Ra tinhlayo / metse. Ku tsariwile metse / tinhlayo ebodini.
- 3.2 Mudyondzisi u nyikile mudyondzi xikambelo kambe mudyondzi a vuyisa phepha ro pfumala tinhlamulo.
- 3.3 Ma ndzi tisela xifaniso xa ximunhuhatwa xo pfumala vutihlamuleri / xo ka xi nga tinyiketeli eka tidyondzo ta xona. / Xo delela / xo kala xi nga xiximi ntirho wa xona.
- 3.4 Wu komba vun'wini / mutsari wa khathuni.
- 3.5 A ndzi ta hlundzuka na ku tlhela ndzi hela matimba hikuva ximunhuhatwa xa nomboro ya 2 xi nga tsalangi nchumu eka xikambelo lexi nyikiweke xona.

XIVUTISO XA 4

TINHLAMULO: XITSHURIWA XA E: XINAVETISO

- 4.1 Ya hina sanithayiza a ti fani na tona leto hlohlonya tinhompfu, tlimba xifuva, nuha onge i to dalya mahele.
- 4.2 I ku koka rinoko ra vaamukeri va hungu kumbe ku endlela leswaku vaamukeri va hungu va ti vona.
- 4.3 I ndlela ya ku onga vaxavi leswaku va tikuma va xavile hi ku tiva leswaku va ta vuyeriwa hi ku kuma masiki xa mahala.
- 4.4 Riqingho ra 000 960 7074 na Imeyili ya lifebuoy@webmail.com.
- 4.5 A ndzi yimi na yona hikuva ti tele tisanithayiza to dlaya switsongwatsongwana no nuhela kahle kumbe ku tlula handle ka leti ta le ka Lifebuoy.
- 4.6 Ndzi fikela hi miehleketso yo va ndzi tikumela ya mina sanithayiza leswaku ndzi ta tisirhelela eka ku khomiwa hi xitsongwatsongwana xa khorona.

XIVUTISO XA 5 PROSI

TINHILAMULO: XITSHURIWA XA F

- 5.1 Rito **swinene** i riengeteri ra maendlelo/mukhuva.
- 5.2 Loko va khomiwa, nawu a wu tsandzeka ku va pfalela mikarhi hinkwayo. / Loko va khomiwa, mikarhi hinkwayo nawu a wu tsandzeka ku va pfalela.
- 5.3 Hikokwalaho, tiko a ri swi tiva leswaku vavanuna lava a va ri na milandzu.
- 5.4 A ndzi ta xi tirhisa loko ndzi vona munhu a ri karhi a ehleketa hi matimba swinene.
- 5.5 Xiaki – isisa –: i xilandzi xo vumba kumbe xo komba rhavi ra xihetiseko kumbe xidzimelo.
- 5.6 Wonge swi le rivaleni leswaku ku hava vavasati lava nga kotaka ku rhwala vutihlamuleri lebyi lavekaka laha.

XIYENGE XA D VUTLHOKOVETSERI

1A XITLHOKOVETSELO XO KA XI NGA RI XA NDZAWULELO

XIVUTISO XA 6 XIMBANGU

- 6.1 Xitlhokovetselo lexi xi vulavula hi nhwana wo saseka a tlhela a yimeka. Vumbhuri bya nhwana loyi byi endla leswaku a tivona onge a nga fanelangi a tihlanganisa na van'wana vanhu hikuva u va teka va nga sasekangi. Mutlhokovetseri u n'wi tsundzuxa leswaku hambiloko a sasekile ku tlula van'wana kambe swa fanele a tshama na vona hikuva a nge swi koti ku tshama a ri yexe.
- 6.2 Vumbhuri byi ku nyunyete manyunyu. / Ntila wa 2.
- 6.3 hanya. / C.
- 6.4 Rito dzuvula ri vula ku va nyoka yi hluvula dzovo ra yona lera khale leswaku yi kota ku sala na lerintshwa. Mutlhokovetseri u hlamusela leswaku Xongeleni u fanele a tshika kumbe ku rivala hi ku saseka ka yena hikuva ku endla leswaku a ehleketa ngopfu hi byona leswi hetelelaka swi n'wi xanisa.
- 6.5 Mutlhokovetseri u hlamusela leswaku Xongeleni a nga ha ri na wona nkarhi wo va a cinca hanyelo ra yena a sungula ku endla vuxaka na vanhu lava a a tshama na vona.
- 6.6 Mukamberiwa u ta nyika matitwelo ya yena lama twisisekaka. Xikombiso: Ndzi nga n'wi tsundzuxa leswaku u fanele a rivala hi ku saseka ka yena hikuva swi endla leswaku a pfumala vanghana kumbe maxaka yo hanya na wona.

1B SWITLHOKOVETSELO SWA NDZAWULELO

NHLENGELO WA VUTLHOKOVETSERI – KG BALOYI

XIVUTISO XA 7 XIMBANGU

- 7.1 Xitlhokovetselo lexi xi vulavula hi munhu loyi a lavaka kurhula kambe a nga ku kumi. U yile eka tin'anga ta Xintu na le ka vapurofeta leswaku a ta kuma kurhula kambe a tsandzeka. U hetelerile hi ku ya eka Xikwembu a ya kombela ku rivaleriwa eka swidyoho swa yena hinkwaswo leswi a swi endleke.
- 7.2 "Swa mina swo voyamavoyama bya ganji ra le matini."
"Swa mina swo gombonyokagombonyoka swa nyoka yo minta ximpfundlana." (Ntila wun'we ntsena.)
- 7.3 tin'anga. / B.
- 7.4 Rito nyengile i riendli ra nkarhi lowu hundzeke leri tumbulukaka eka riendli nyenga leswi vulaka ku va munhu a sukela vanhu lava a tshameke na vona a nga vonangi hi munhu leswaku u yile kwihi. Mutlhokovetseri u hlamusela leswaku munhu loyi ku tlhokovetseriwaka hi yena a nga etleli kumbe a nga kumi vurhongo hikokwalaho ko tshamela ku ehleketa hi swiphiqo leswi a nga na swona.
- 7.5 Mutlhokovetseri u sungrole marito Wena na Tatana hi maletere lamukulu ku xixima vukulu bya Xikwembu.
- 7.6 Mukamberiwa u ta nyika vonelo ra yena leri twisisekaka. Xikombiso: Ndzi vona yi ri mhaka ya kahle, hikuva Xikwembu hi Xona Xi kotaka ku rivalela munhu eka swidyoho hinkwaswo leswi a swi endleke leswaku a tlhela a kota ku hanya hi kurhula handle ka swiphiqo.

XIVUTISO XA 8 XIMBANGU

- 8.1 Xitlhokovetselo lexi xi vulavula hi munhu loyi a a ri na ntshikelelo evuton'wini bya yena hikokwalaho ko pfumala vatswari. Ntshikelelo wa yena wu endlile leswaku a xaniseka hi tindlela to hambana evuton'wini bya yena.
- 8.2 Xisiwana xo pfumala swo fihlula na ko fuhleka nhloko. / Ntila wa 4.
- 8.3 fa hi ndlala. / A.
- 8.4 Mukamberiwa u ta nyika dyondzo leyi a yi kumeke. Xikombiso:
Ndzi dyondzile leswaku va kona vanhu lava langutekaka va tsakile enyameni kasi emoyeni wa vona a va tsakangi hikuva va ri na ku tikeriwa ko karhi.
- 8.5 A a ri na ntshikelelo wo xaniseka evuton'wini hikokwalaho ko pfumala vatswari.
- 8.6 Mutlhokovetseri u hlamusela leswaku hambiloko munhu loyi ku tlhokovetseriwaka hi yena a ri na ntshikelelo evuton'wini kambe a nga ehleketi ku tidlaya hi ku tiboha hi ntambhu kumbe ku tisunga.

Ntsengo hinkwawo: 100